

УДК 633.31/.37:631.5

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ СІЯНИХ БОБОВО-ЗЛАКОВИХ АГРОФІТОЦЕНОЗІВ

Савицький Д.О., Бурко Л.М.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Для досягнення високої продуктивності сіяних багаторічних агрофітоценозів критично важливим є забезпечення їх достатнім азотним живленням, оскільки саме потреба в азоті є найбільшою. Цю потребу можна значною мірою задовольнити за рахунок ефективного використання потенціалу багаторічних бобових трав шляхом збагачення лучних травостоїв бобовими компонентами. В умовах недостатньої забезпеченості кормових культур мінеральним азотом, який часто перебуває у першому мінімумі в більшості типів ґрунтів, особлива увага має приділятися створенню бобово-злакових травостоїв зі збільшеною часткою бобових компонентів [1, 2, 3].

Бобово-злакові травосумішки є оптимальним рішенням, що відповідає принципам органічного виробництва та є одним із найперспективніших напрямів органічного лукувництва. В умовах Лісостепу України найкращі показники продуктивності та якості корму досягаються завдяки використанню люцерни посівної як бобового компонента. Введення люцерни до складу травосумішки, навіть без внесення мінерального азоту, дозволяє підвищити продуктивність лучних угідь у 1,5–2,5 рази, а збір протеїну – у 2–3 рази порівняно зі злаковими ценозами.

Однією з ключових умов створення високопродуктивних сіяних ценозів є правильний добір злакових компонентів. При цьому необхідно враховувати їх ценотичні особливості, а також екологічні та агротехнічні фактори. Доцільно використовувати ті види та сорти трав, які демонструють вищу продуктивність та стійкість у конкретних ґрунтово-кліматичних умовах при сівбі у чистому вигляді.

Тривалість ефективного використання сіяних лучних агрофітоценозів залежить від біологічних особливостей видів трав. Наприклад, травостій з грястицею збірною та кострицею східною може використовуватися до 8 років, тоді як з кострицею лучною – 5–6 років.

На чорноземах типових найкращими злаковими компонентами вважаються грястиця збірна, стоколос безостий, тимофіївка лучна, костриця лучна, тонконіг лучний, а серед бобових – люцерна посівна.

Важливим принципом при доборі багаторічних трав для різностиглих травосумішок є строки настання у них збиральної стиглості. Оптимальне співвідношення передбачає 15–20 % ранньостиглих, 60–65 % середньостиглих та 20 % пізньостиглих травосумішок. Таке поєднання забезпечує рівномірне надходження рослинної маси протягом вегетаційного періоду, сприяє поліпшенню якості кормів та зниженню втрат поживних речовин.

Доцільно включати до травосумішок види з різним продуктивним довголіттям. Це пов'язано зі зміною рослинного угруповання з часом: види, що швидко розвиваються, поступово замінюються травами, що повільно відростають. Тому для 2–3-річного використання найбільш підходять малорічні види. Для чотирирічного використання обов'язкова наявність трав середнього довголіття (нешільнокущові види), а для більш довготривалого використання – довговічні трави, зокрема кореневищні злаки.

Отже, підбір компонентів для травосумішей повинен здійснюватися з урахуванням типу та родючості ґрунту, інтенсивності використання, а також термінів і способу використання травостою. Слід підкреслити, що сумісні посіви злакових та бобових трав є довговічнішими та продуктивнішими порівняно з чистими посівами. Травосумішки ефективніше використовують сонячну енергію, поживні речовини, воду, тощо.

Список використаних джерел

1. Каленська С.М., Єрмакова Л.М., Паламарчук В. Д., Поліщук І.С. Системи сучасних інтенсивних технологій у рослинництві. Підручник. Вінниця: ФОП Рогальська І.О., 2015. 448 с.
2. Квітко Г.П. Польове кормовиробництво - основа біологічного землеробства. *Збірник наукових праць ВДАУ*. 2004. 10. С. 11–13.
3. Петриченко В.Ф., Квітко Г.П. Польове травосіяння в системі конвеєрного виробництва кормів в Україні. *Вісник аграрної науки*. 2004. 3. С. 30–32.

Національний університет біоресурсів і природокористування України
 Національна академія аграрних наук України
 Інститут сільського господарства Полісся НААН України
 Інститут продовольчих ресурсів НААН України
 Інститут садівництва НААН України
 Актюбінський регіональний державний університет ім. К.Жубанова
 RAGT Semences
 Lulea University of Technology
 Університет прикладних наук Вайєнштефан-Тріздорф
 International Academy of Applied Sciences in Lomza

**Матеріали МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
 КОНФЕРЕНЦІЇ
 «ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА, ЛОГІСТИКИ ТА
 ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКТІВ РОСЛИННИЦТВА»**

*присвяченої 110-річчю від дня народження видатного вченого,
 основоположника кафедри технології зберігання, переробки та
 стандартизації продукції рослинництва,
 завідувача кафедри з 1968 по 1987 рр.,
 доктора сільськогосподарських наук, професора
ЛЕСИКА БОРИСА ВАСИЛЬОВИЧА
 2-3 червня 2025 року*

Київ - 2025

Матеріали доповідей міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційні технології виробництва, логістики та переробки продукції рослинництва» присвяченої 110-річчю від дня народження видатного вченого, основоположника кафедри технології зберігання, переробки та стандартизації продукції рослинництва, завідувача кафедри з 1968 по 1987 рр., доктора сільськогосподарських наук, професора Лесика Бориса Васильовича, 2-3 червня 2025р./ Редкол.: Подпрятів Г.І. (відп. ред.) та ін. Київ, 2025. 260 с.

Матеріали доповідей подані в авторській редакції учасників конференції

Відповідальний редактор: Г.І. Подпрятів

Технічне редагування, комп'ютерна верстка: В.І.Войцехівський

Адреса установи:

Національний університет біоресурсів і природокористування України
(НУБіП України)

вул. Героїв оборони, 15, м. Київ

03041, Україна

<https://nubip.edu.ua>

Агробіологічний факультет: <https://nubip.edu.ua/structure/abf>

Кафедра технології зберігання, переробки та стандартизації продукції
рослинництва ім. проф. Б.В. Лесика:

<https://nubip.edu.ua/node/1106>

<https://nubip.edu.ua/node/25814>